

โรคมงคล่อพิษในสัตว์ป่า

โรคมงคล่อพิษเกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรียชื่อ *Burkholderia mallei* กลุ่มสัตว์ที่พบการติดเชื้อจะมีม้า ลา ส่อ เป็นหลัก โดยสัตว์เหล่านี้สามารถแพร่เชื้อสู่มนุษย์ได้ แต่ในสัตว์กลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มของสัตว์ป่า ข้อมูลเกี่ยวกับโรคนี้นั้นมีจำกัด โดยมีรายงานการพบโรคในอันดับสัตว์กินเนื้อ อูฐ และสัตว์ฟันแทะ ปัจจุบันประเทศไทยไม่มีรายงานการระบาดของโรคมงคล่อพิษทั้งในม้าและสัตว์ป่า แต่ยังคงต้องเฝ้าระวังในสัตว์ป่าที่นำเข้า/ลักลอบค้าผิดกฎหมาย

กลุ่มสัตว์เสี่ยง

แม้ข้อมูลการเกิดโรคสัตว์ป่ายังมีจำกัด ให้ใช้หลักระมัดระวังไว้ก่อนในการเฝ้าระวังโรค โดยกลุ่มสัตว์ที่แนะนำให้สังเกตอาการ ได้แก่

เสือและแมว

สุนัข

หมี

แพะแกะ (กวางผา-เสียงผา)

อูฐ

สัตว์ฟันแทะ

การแพร่กระจายเชื้อ

การแพร่กระจายเชื้อระหว่างม้า ลา ส่อ

ม้า ลา ส่อ ปกติ

อาจไม่แสดงอาการ และแพร่เชื้อต่อได้

ม้า ลา ส่อ ที่ติดเชื้อ

การแพร่เชื้อผ่านการสัมผัส

การส่งต่อเชื้อจากแม่สู่ลูกผ่านรก

การแพร่กระจายเชื้อสู่สัตว์กินเนื้อ

กลุ่มสัตว์กินเนื้อ โดยเฉพาะเสือและแมว

กินน้ำ และอาหารติดเชื้อ (เช่น เนื้อม้าติดเชื้อ)

การแพร่กระจายเชื้อสู่มนุษย์

สัมผัสสิ่งคัดหลั่งของสัตว์ที่ป่วย ทั้งผ่านเยื่อเมือก บาดแผล และสูดดมของฝอย

มนุษย์

หากติดเชื้อเข้ากระแสเลือดอาจทำให้เสียชีวิต

ไม่มีหลักฐานการแพร่เชื้อระหว่างมนุษย์

อาการสัตว์ป่วยสงสัยโรคมงคล่อพิษ

จมูกเป็นแผล

น้ำมูกเหนียวข้น เป็นหนองปนเลือด

มีภาวะหายใจลำบาก

ฝีในปอด

ต่อน้ำเหลืองโต

เสียชีวิตภายใน 4 วัน - 1 เดือน จากภาวะช็อกหลังติดเชื้อในกระแสเลือด

รูปแบบเฉียบพลัน (acute respiratory form)

ระยะเวลาฟักตัวของโรค 4 - 7 วัน

ตุ่มหรือแผลในจมูก บริเวณริมฝีปาก หรือผิวหนัง ที่มีหนอง

มีไข้เรื้อรัง

อ่อนแรง

น้ำหนักลด

สัตว์บางตัวอาจติดเชื้อโดยไม่แสดงอาการ

รูปแบบเรื้อรัง (chronic cutaneous form)

ระยะเวลาฟักตัวหลักเดือนหรืออาจถึงปี

การป้องกันควบคุมโรค

หากมีสัตว์ตายให้ทำลายซากด้วยการเผาหรือฝัง ตามแนวทางการทำลายซากของกรมปศุสัตว์ หลังการเก็บตัวอย่างส่งตรวจยืนยันโรค

แยกกักสัตว์ป่วยทันที ห้ามเคลื่อนย้าย ติดตามสัตว์อื่น ๆ ที่อยู่ใกล้ชิด

ไม่สัมผัสสัตว์ป่วยโดยไม่จำเป็น สวมอุปกรณ์ป้องกันเมื่อใกล้ชิดสัตว์ป่วย

เก็บตัวอย่างส่งห้องปฏิบัติการหากผลเป็นบวก ให้แจ้งแก่กรมปศุสัตว์ ดำเนินการจัดการสัตว์ป่วยตามที่สัตวแพทย์กำหนด

ทำความสะอาดบริเวณที่เลี้ยงด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ ดูแลพื้นที่ให้แห้งไม่อับชื้น

ป้องกันสัตว์พาหะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่ม สัตว์ฟันแทะ และแมลงวัน

อ้างอิง

- 1) American Association of Zoo Veterinarians. (2018). Glanders (*Burkholderia mallei*). In *Infectious Disease Manual (IDM)*. from https://www.eazvv.org/page/inf_handbook
- 2) European Association of Zoo and Wildlife Veterinarians. (2019). Glanders (*Burkholderia mallei*). In *Transmissible Diseases Handbook (3rd ed.)*. from https://www.eazvv.org/page/inf_handbook
- 3) World Organisation for Animal Health. (2021). Glanders (*Burkholderia mallei*) [Fact sheet]. from <https://www.woah.org/app/uploads/2021/03/glanders.pdf>
- 4) Khaki, P., Mosavari, N., Khajeh, N. S., Emam, M., Ahouran, M., Hashemi, S., ... & Nikkhah, S. (2012). Glanders outbreak at Tehran zoo, Iran. *Iranian journal of microbiology*
- 5) Wernery, U., Wernery, R., Joseph, M., Johnson, B., Kinne, J., Jose, S., ... & Scholz, H. C. (2011). Glanders in a dromedary camel. *Journal of Camel Practice and Research*, 18(1), 53-57.
- 6) สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ. (2567). จดหมายเหตุสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ ปีที่ 6 ฉบับที่ 6 (มิถุนายน 2567). กรมปศุสัตว์. สืบค้นจาก <https://nlah.dld.go.th/webnew/images/newsletter/2567/news2567v6.pdf>